

ТОРА ОР • ПАРШІ НОАХ • МААМАР 2

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה...

Якби чоловік віддав усе багатство свого дому

Найвища любов — «усією своєю міццю» — прагне самої сутності Б-га, тому зневажає навіть мудрість Тори та Сад Едену, адже це лише Його сяйво. До цієї сутності можна досягти лише через практичне виконання міцвот — внутрішньої волі Б-га, втіленої у фізичних речах і здійснюваної «сьогодні», поки душа перебуває в тілі.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/noach/2/

ГОЛОВНА ДУМКА

Найвища любов — «усією своєю міццю» — прагне самої сутності Б-га, тому зневажає навіть мудрість Тори та Сад Едену, адже це лише Його сяйво. До цієї сутності можна досягти лише через практичне виконання міцвот — внутрішньої волі Б-га, втіленої у фізичних речах і здійснюваної «сьогодні», поки душа перебуває в тілі.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Продовжуючи тлумачення попереднього маамару про те, що «великі води не можуть загасити любов», Альтер Ребе звертається до завершення вірша: «Якби чоловік віддав за любов усе багатство свого дому, його було б цілковито зневажено». «Багатство його дому» — це мудрість Тори, пояснення заповідей і причини їхнього встановлення. Вона витікає з Б-жественної мудрості (Хохми), «Едену», немов ріка до «саду» — п'ятдесяти трьох сідрот (розділів), — і утворює Вищий та Нижчий Сади Едену. Однак Хохма постала лише внаслідок численних скорочень (іш, «чоловік війни») і є лише сяйвом — ніщо супроти сутності Б-га. Любов «усією своєю міццю» прагне бути ввібраною в «тіло Царя» і тому зневажає все це багатство. Але практичні міцвот — це воля Б-га, вища за розум; подібно до глибокої думки, яку можна передати лише натяком, вони розкриваються тільки тоді, коли втілюються у фізичних речах. Тому у Шма сказано: «я (Анохі), Той, Хто є Я, заповідаю тобі сьогодні: сутності Б-га досягають через діла, і лише тоді, коли душа перебуває в тілі. Завдяки цьому душа, «мала сестра» (ахот), стає «однією» (ахат) з Б-гом, і Він обіймає її з усіх боків.

ПЛАН

1	Любов, якої не гасять води	¶1
	Турботи про засоби до існування та земні думки не можуть загасити любов; саме долаючи їх, людина досягає любові «усією своєю міццю».	
2	Багатство його дому	¶2-3
	Мудрість Тори — причини міцвот — через численні скорочення витікає з Хохми до Саду Едену; однак вона є лише сяйвом Б-га.	
3	Зневага до сяйва	¶3-4
	Любов «усією своєю міццю» прагне лише сутності Б-га, «тіла Царя», і тому зневажає Еден та багатство мудрості.	

4 Міцвот: воля понад мудрість

¶4-5

Практичні міцвот — це внутрішня воля Б-га, вища за розум; подібно до глибокої думки, яку передають лише натяком, вони розкриваються тільки у фізичних речах.

5 «Я заповідаю тобі сьогодні»

¶6-7

Любов у Шма веде до єднання із сутністю Б-га, якого можна досягти лише виконанням міцвот і лише «сьогодні», поки душа перебуває в тілі.

6 Наша мала сестра

¶8

Вимовляння слів Тори зараховується як дія; завдяки міцвот душа стає «однією» з Б-гом, і Він обіймає її з усіх боків.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Багатство його дому הון ביתו

Мудрість Тори: пояснення міцвот і причини їхнього встановлення, що походять від Хохми Б-га.

Усією своєю міццю בכל מאדך

Найвища любов у Шма, що виходить за межі власної міри: прагнення з'єднатися із самою сутністю Б-га.

Бути ввібраною в тіло Царя לאשתאבא בגופא דמלכא

Мета цієї любові — єднання із самою сутністю Б-га, а не лише з Його світлом.

Сяйво й осяяння זיו והארה

Світло Б-га, що сяє назовні. Порівняно з Його сутністю Хохма, мудрість Тори та Сад Едену — лише це.

Його сутність і буття מהותו ועצמותו

Сам Б-г, вищий за весь ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз.

Внутрішній вимір Його волі פנימיות רצונו

Корінь практичних міцвот, вищий за розум і мудрість; саме тому він втілюється у фізичних діях.

Їхній початок закладений у їхньому завершенні נעוץ תחלתן בסופן

Найвищий корінь розкривається саме на найнижчому рівні — у фізичній дії.

РОЗДІЛ 1 • 11

Любов, якої не гасять води

1 אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו¹. כי הנה מבואר למעלה איך שמים רבים שהם טרדות הפרנסה.

«Якби чоловік віддав усе багатство свого дому за любов, його зневажили б якнайбільше». Адже вище пояснювалося, що «численні води» — це клопоти про заробіток на прожиток.

Маамар починається з другої половини вірша з Пісні пісень, перша половина якого («численні води не можуть загасити любов, і ріки не затоплять її») була темою попереднього маамару. Там «численні води» тлумачилися як турботи про заробіток на прожиток.

ונהרות שהם המחשבות בענינים גשמיים שנקראו בשם נהרות דניידי ואולי² משא"כ מים הם מכונסים ועומדים וכל זה לא יוכלו לכבות את האהבה ואדרבה בהם וע"י דוקא תבא לבחי' האהבה היותר גדולה היינו בחי' בכל מאדך הנ"ל.

А «ріки» — це думки про матеріальні справи, які називаються «ріками», бо вони рухаються й течуть, тоді як води збираються й стоять нерухомо. І все це не може загасити любов; навпаки, саме в цьому і через це людина приходить до рівня (бхіни) найбільшої любові — а саме до рівня «усією своєю міццю», про який ішлося вище.

«Ріки» — це потік думок про матеріальні справи: подібно до річки, такі думки весь час рухаються, тоді як «води» (турботи про заробіток) залишаються зібраними в одному місці. Усе це не гасить любові душі до Б-га; навпаки, саме подолання цих відволікань приводить людину до найвищої любові — любові «усією своєю міццю» (бехоль меодеха) у Шма, любові, що виходить за межі власної міри.

РОЗДІЛ 2 • 12-3

Багатство його дому

2 ולזה אומר אח"כ אם יתן איש את כל הון ביתו כו'. הון ביתו נקי חכמת התורה שהן פירוש וטעמי המצות שנמשך מבחי' חכמתו ית'.

І саме з цієї [причини] далі сказано: «Якби людина віддала все багатство свого дому» тощо. «Багатство його дому» — це мудрість Тори, тобто пояснення й причини міцвот, що походять від рівня Його благословенної мудрості (Хохма).

Тепер Альтер Ребе тлумачить другу частину вірша: «багатство його дому» — це мудрість Тори, тобто пояснення й причини міцвот. Ця мудрість походить від самої Хохми Б-га — рівня Б-жественної мудрості.

וכמ"ש ונהר יוצא מעדן³ להשקות את הגן. כי מעדן שהוא בחי' חכמה שנק' עדן⁴ יוצא נהר לשון המשכה להשקות את הגן שהם ג"ן סדרים דאורייתא שהן

Як написано: «І ріка виходить з Едену, щоб напоїти сад (ган)». Адже з «Едену», тобто з рівня Хохми, який називається «Еден», «виходить ріка» (слово, що означає притягнення згори вниз), «щоб напоїти сад (ган)»: це п'ятдесят три (ган) сідрот (розділи) Тори, які є

Вірш із Берешит тлумачиться як опис того, як мудрість Тори спускається вниз: «Еден» — це Хохма, «ріка» — притягнення цієї мудрості вниз, а «сад» (ган, числове значення букв якого — п'ятдесят три) означає сідрот — розділи, на які поділено Тору для щотижневого читання. Маамар нараховує їх п'ятдесят три, як і числове значення слова ган (гімел — 3, нун — 50).

פירוש וטעמי המצות ונעשה מהם בחי' ג"ע [גן עדן] עליון וג"ע [וגן עדן] תחתון עד שנשתלשל מטה מטה ששרשם מבחי' חכמתו ית' שנק' ראשית ההשתלשלות ואינו ערוך כלל לגבי מהותו ועצמותו יתברך שהוא למעלה מההשתלשלות:⁵

пояснення й причини міцвот. І з них утворюються рівні Вищого саду Еден і Нижнього саду Еден, аж доки вони спускаються дедалі нижче. Їхнє коріння — у рівні Його благословенної Хохми, яка називається початком ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), і вона зовсім не йде ні в яке порівняння з Його благословенною сутністю й буттям, що перебувають вище за цей ланцюг.

Пояснення й причини міцвот утворюють Вищий і Нижній сад Еден — духовні світи, де душі насолоджуються світлом Б-га, — а потім продовжують спускатися рівень за рівнем. Але оскільки їхнє коріння — у Хохмі, яка є лише першим ступенем ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), то все це ніщо порівняно із сутністю Б-га, яка перебуває цілковито вище за цей ланцюг.

РОЗДІЛ 3 • 13-4

Зневага до сяйва

3 וזהו אם יתן איש שהוא לשון גבורות⁶ וצמצומים כמ"ש (שמות טו) ה' איש מלחמה⁷ כו'

І це [значення вислову] «Якщо чоловік (іш) дасть»: [слово іш] означає стримувальні сили (гвурот) і скорочення (цимцумім), як написано (Шмот 15): «Гавая — чоловік війни» тощо.

Слово іш («чоловік») прочитується як термін на позначення Б-жественної сили й стриманості (гвурот) та скорочення (цимцум), як у вірші, де Б-га названо «чоловіком війни». Отже, слова «якщо чоловік дасть» натякають на скорочення, даровані Б-гом, завдяки яким виникає «багатство його дому».

שכדי שימשך מעצמותו ית' להתהוות בחי' חכמה שאינו אלא זיו והארה בלבד א"א להיות כ"א ע"י צמצומים וגבורות רבים.

Адже для того, щоб від Його благословенної сутності походило [те, що потрібно] для виникнення рівня мудрості (Хохма), а вона є лише саявом і світінням, це неможливо інакше, ніж завдяки численним скороченням і стримувальним силам.

Навіть Хохма, джерело мудрості Тори, — лише саяво, що випромінюється від Б-га, а не сама Його сутність; і навіть це саяво могло виникнути лише завдяки численним скороченням і стримувальним силам. Це показує, наскільки далеко мудрість Тори стоїть від сутності.

וזהו אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה⁸ שהוא אהבת בכל מאדך המבואר למעלה שהוא לאשתאבא בגופא דמלכא.

І це [значення слів] «Якщо чоловік віддасть усе багатство свого дому заради любові»: йдеться про любов «усією своєю міццю», пояснену вище, — прагнення бути поглинутим у самому тілі Царя.

«Любов», заради якої чоловік віддав би все це багатство, — це любов «усією своєю міццю», описана вище: прагнення бути поглинутим у «самому тілі Царя» — образі самої сутності Б-га, а не лише Його світла.

РОЗДІЛ 4 • 14-5

Міцвот: воля понад мудрість

4 וכמ"ש מי לי בשמים⁹ ועמך לא חפצתי כו' שלא יחפוץ לא בג"ע [בגן עדן] כו' שהם אינם רק זיו והארה בלבד רק לאשתאבא בגופא דמלכא שהוא מהותו ועצמותו ית'.

Як написано: «Кого маю я на небесах [окрім Тебе]? І, крім Тебе, нічого не бажаю», тощо: він не бажає ані Едемського саду, ані іншого подібного, адже все це — лише саяво й освітлення; він бажає тільки бути поглинутим тілом Царя, тобто Його благословенною сутністю і буттям.

Слова Асафа в псалмі «Кого маю я на небесах [окрім Тебе]? І, крім Тебе, нічого не бажаю [на землі]» виражають любов, яка не бажає ані Едемського саду, ані будь-якої духовної винагороди, адже все це — лише саяво Б-га; вона прагне тільки Самого Б-га, Його сутності.

ואי לזאת בוז יבוזו לו הון ביתו הנ"ל שאינו אלא זיו והארה כו' וד"ל [ודי למבין]. **אכן כ"ז [כל זה] הוא הפי' וטעמי המצות שהוא בחי' חכמת התורה שנמשך מחכמתו ית' כנ"ל.**

Відповідно, «це було б цілковито зневажене»: [тобто] згадане вище «багатство його дому», яке є не більш ніж сяйвом і освітленням, тощо; і цього досить тому, хто розуміє. Однак усе це — пояснення і причини міцвот (заповідей), тобто рівень мудрості Тори, що походить від Його благословенної мудрості, як згадувалося вище.

Тут маамар тлумачить останні слова вірша по-своєму: «це було б цілковито зневажене» означає, що сам закоханий зневажає «багатство свого дому», бо воно є лише сяйвом. Але Алтер Ребе додає уточнення: це стосується причин і пояснень міцвот — інтелектуальної мудрості Тори, що походить від Хохми Б-га.

אבל גופי המצות מעשיות כמו תפלין וסוכה ומצות צדקה שנא' [שנאמר] (ישעי' ישעיה' לב) והי' [והיה] מעשה הצדקה¹⁰ וכדומה שהן הם רצונו ית' שלמעלה מהטעם והדעת הנמשך בבחי' חכמה.

Але самі практичні міцвот, такі як тфілін, сукка та міцва цдаки (як сказано (Ісая 32): «І діянням цдаки буде»), а також подібні до них, — це Його благословенна воля (рацон), яка вища за причину й розуміння, що сходять до рівня мудрості (Хохми).

Самі міцвот, тобто конкретні дії, такі як накладання тфілін, перебування в сукці та давання цдаки (благодійності), — інші: вони є волею Б-га, що вища за причину й розуміння, адже причина належить до рівня Хохми, а воля стоїть вище за нього.

ולהיות ששרשי גבוה מאד ממדרגת התורה כו' ע"כ נתלבשו בדברים גשמיים דוקא שא"א לבא לבחי' השגה כו'.

І оскільки їхнє коріння набагато вище за рівень Тори, тощо, вони були втілені саме у фізичних речах, адже [їхнє коріння] не може досягти рівня осягнення, тощо.

Оскільки коріння міцвот лежить так високо — вище навіть за мудрість Тори, — їх неможливо осягнути розумом; тому вони втілені саме у фізичних предметах і діях.

5 וכמו שאמרו ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונו לברכה] לחכימא ברמיזא^{11, 12, 13, 14, 15, 16, 17} שדבר העמוק מאד א"א לגלותו בדבור כ"א ברמיזא שמראה לו באצבע כו'.

Як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Для мудрого — натяк». Адже дуже глибоку думку неможливо розкрити словами, а лише натяком — вказавши йому пальцем тощо.

Вислів мудреців «Для мудрого — натяк» пояснює цю думку: ідею, надто глибоку для слів, неможливо висловити прямо; на неї можна лише вказати, немов пальцем.

כמו"כ [כמו כן] מצות מעשיות מפני ששרשם מאד נעלה שהן פנימיות רצונו ית' כביכול שלמעלה מהשגה. לזאת א"א לבא לידי גילוי למטה כ"א בהתלבשותם בדבריי [בדברים] גשמיים דוקא כי נעוץ תחלתן בסופן¹⁸ דוקא.

Так само й практичні міцвот: оскільки їхнє коріння надзвичайно високе, адже вони є внутрішнім виміром (пніміют) Його, благословенного, волі, так би мовити, яка вища за осягнення, вони не можуть виявитися внизу інакше, як вдягнувшись саме у фізичні речі, адже «їхній початок уклінений у їхній кінець» — саме.

Практичні міцвот подібні до такого нятяку: їхнє коріння — це внутрішній вимір волі Б-га, надто глибокий для будь-якого осягнення, тож виявитися внизу він може лише вдягнувшись у фізичні речі. «Їхній початок уклінений у їхній кінець» — вислів із Сефер Єцїра: найвище коріння виявляється саме на найнижчому, найбільш фізичному рівні.

РОЗДІЛ 5 • 16-7

«Я заповідаю тобі сьогодні»

6 וזהו והיו הדברים¹⁹ האלה אשר אנכי מצוך היום כו'. כי הנה כל פי ק"ש [קריאת שמע] שמע ישראל הוא רק התבוננות מבחי' שמותיו כו'.

І це [значення] слів «І нехай будуть ці слова, які Я (Анохи) заповідаю тобі сьогодні...» тощо. Адже весь уривок читання Шма — «Слухай, Ізраїлю» — є лише спогляданням рівня Його Імен тощо.

Альтер Ребе переходить до Шма. Її початкові слова «Слухай, Ізраїлю» — це роздум про Імена Б-га, тобто про способи, якими Б-г відкривається; слова «які Я (Анохи) заповідаю тобі сьогодні» буде пояснено в наступному абзаці.

ועי"ז ואהבת בכל לבבך²⁰ כו' עד שיגיע לבחי' אהבת בכל מאדך הנ"ל שהוא ליכלל ולדבקה בו במהותו ועצמותו ית' ממש.

І завдяки цьому [виникає] «І любитимеш усім серцем своїм» тощо, аж поки людина не сягне рівня любові «усією своєю силою», згаданої вище, — любові, що полягає в тому, щоб бути включеним у Нього й приліпитися до Нього, до самої Його благословенної сутності й буття.

Це споглядання приводить до любові «усім серцем своїм», а далі — до любові «усією своєю силою»: прагнення розчинитися в самій сутності Б-га й приліпитися до Нього, а не лише до світла, яким Він відкривається.

7 וא"א זאת כ"א ע"י קיום מצותיו ית' דוקא שהן פנימיות רצונו ית' ונעוץ סופן בתחלתן

І це неможливо інакше, як лише через виконання Його благословенних міцвот, бо вони є внутрішнім виміром Його благословенної волі, і «їхній кінець укладений у їхньому початку».

Єднання із сутністю Б-га, якого прагне любов «усією своєю міццю», не можна досягти ані самою любов'ю, ані самим розумінням; воно досягається тільки практичним виконанням міцвот, які є найпоетаємнішою волею Б-га. «Їхній кінець укладений у їхньому початку»: фізична дія пов'язана з найвищим коренем.

וזהו אשר אנכי^{21,22} מי שאנכי²³ שהוא מהותו ועצמותו ממש ולא בבחי' אור וזיו בלבד מצוך ע"י קיום מצות מעשיות דוקא כנ"ל.

І ось [значення слів] «я (Анохі)»: Той, Хто є «Я», — це сама Його сутність і буття, а не лише рівень світла й саява; Він «наказує тобі» саме через виконання практичних міцвот, як згадувалося вище.

Слово Анохі («Я») у вислові «я наказую тобі» стосується самої сутності Б-га — «Того, Хто є Я», а не якогось Його світла чи саява. Саме ця сутність наказує і досягається через виконання практичних міцвот.

היום כו' שהיום דוקא שהנשמה מלובשת בתוך הגוף משא"כ קודם התלבשותה בגוף היתה רק נהנית מזיו השכינה כו'.

«Сьогодні» тощо: саме «сьогодні», коли душа перебуває в тілі; тоді як до того, як вона вселилася в тіло, вона лише насолоджувалася саявом Б-жественної присутності (Шехіні) тощо.

«Сьогодні» означає тепер, коли душа перебуває в тілі. До того, як вона увійшла в тіло, душа лише насолоджувалася саявом Шехіні; тільки перебуваючи в тілі й виконуючи фізичні міцвот, вона може досягти самої сутності Б-га.

Наша мала сестра

8 וזהו ודברת במ²⁴ שהוא מצות הדבור של התורה. וכמ"ש והגית בו²⁵ כו'. ועקימת שפתיו²⁶ הוי מעשה כו'.

І ось [значення слів] «І говоритимеш (ведібарта) про них»: це міцва (заповідь) промовляння слів Тори. Як написано: «І промовлятимеш його» тощо. І рух губ вважається дією тощо.

«І говоритимеш про них» — це міцва промовляти слова Тори вголос; дієслово у вислові «І промовлятимеш його» (ве-гагіта) означає і роздумувати, і промовляти. Згідно з правилом Талмуду, рух губ вважається дією; отже, промовляння слів Тори саме є різновидом дії і тому має частку в силі практичних міцвот.

וזהו אחות לנו קטנה²⁷ שנעשה בחיי אחות והוא לשון אחת שמתאחדת בתכלית עם מהותו ועצמותו ית' כביכול ממש ע"י קיום המצות מעשיות כנ"ל.

І ось [значення слів] «У нас є маленька сестра (ахот)»: вона стає рівнем ахот (сестри), словом, спорідненим зі словом ахат («одна»), адже через виконання практичних міцвот, як згадано вище, вона цілковито єднається із самою Його благословенною сутністю і буттям, так би мовити.

Вислів «У нас є маленька сестра» прочитується через гру слів: ахот (сестра) споріднене з ахат (одна). Завдяки практичним міцвот душа стає цілковито єдиною із сутністю Б-га.

וכמ"ש וימינו תחבקני²⁸ כאדם החובק את חברו מכל צדדיו כו' וזהו מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה וד"ל [ודי למבין]:

Як написано: «І Його правиця обіймає мене», наче людина, яка обіймає свого ближнього з усіх боків тощо. І ось [значення слів] «Що зробимо для нашої сестри в день, коли про неї говоритимуть (йедубар)»; і цього досить тому, хто розуміє.

У Пісні кохана говорить про свого коханого: «Його правиця обіймає мене»; тут Б-г обіймає душу, наче людина, яка охоплює друга з усіх боків, — образ цілковитого єднання. Заключні слова «у день, коли про неї говоритимуть» (йедубар) мають спільний корінь зі словами «І говоритимеш про них» (ведібарта) на початку цього абзацу; Альтер Ребе залишає цей зв'язок як натяк. Якщо читати саме так, це день, коли промовляють слова Тори.

В АВОДІ

Турботи про засоби до існування та потік земних думок не повинні знеохочувати людину: долаючи їх, вона досягає любові «усією своєю міццю». Ця любов не повинна прагнути ні винагороди, ні Едену, ні навіть розуміння заради нього самого, а має прагнути самого Б-га; здійснюється ж вона практичним виконанням міцвот — накладанням тфілін, перебуванням у сукці, даванням цдаки (благодійністю) — та вимовлянням слів Тори саме тепер, поки душа перебуває в тілі.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому любов, яка прагне сутності Б-га, «зневажає» навіть мудрість Тори та Сад Едену?
2. Як слово іш, як у вислові «чоловік війни», показує, що Хохма далека від сутності Б-га?
3. Чому найглибша воля Б-га має втілюватися у фізичних речах? Як аналогія «мудрому досить натяку» допомагає це пояснити?
4. Що слово «сьогодні» додає до слів «я заповідаю тобі», і чому душа в тілі може досягти того, чого не могла досягти до свого сходження у тіло?
5. Вимовляння слів Тори зараховується як дія. Що це говорить про місце вивчення Тори серед практичних міцвот?

ДЖЕРЕЛА ТА ПОСИЛАННЯ

Примітки

АБЗАЦ 1

- 1 Кохана в Пісні Пісень каже: «Багато вод не можуть погасити любов, і ріки не затоплять її; якби чоловік віддав за любов усе багатство свого дому, його б цілковито зневажили». У простому розумінні любов не можна купити, а того, хто пропонує за неї свій статок, зневажають; «ло» може означати «його» або «це», і маамар тлумачить це як «це»: сам закоханий зневажає багатство (4.2).

Song of Songs 8:7: שיר השירים ח:ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹנוֹ בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹ יָבוּז לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 2 שו"ה המחשבות — דניידי ואולי

Torah Chaim — це розгорнутий виклад Мітелер Ребе маамарів про Берейшиш і Шемос; примітка вказує на його обговорення в паршат Ноах слова «ріки» як думок, що «рухаються й течуть», — паралельне й докладніше пояснення цього рядка.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תו"ח נח סב, ב.

АБЗАЦ 2

- 3 ונהר יוצא מעדן

У вірші описано річку, що витікає з Едена, щоб напувати Сад. Альтер Ребе тлумачить Еден як мудрість (Хохма), річку — як потік мудрості, а сад (gan = 53) — як п'ятдесят три сидрос Тори.

Genesis 2:10: בראשית ב:י

וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, י.

- 4 שהוא בחי חכמה שנקי עדן

Там Альтер Ребе пояснює, що Хохма називається «Еденом», бо отримує від вищої насолоди, і що з Едену потік сягає «саду» — Вищого й Нижнього саду Еден, де душі насолоджуються саявом Б-жественної присутності (Шехіні). Він додає, що одна година повернення (тшува) і добрих учинків у цьому світі краща за все життя у Світі прийдешньому, адже завдяки міцвот притягується сутність вищої насолоди, що перебуває вище

за Хохму; саме на цьому протиставленні будується цей маамар.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן ע, ב. קו, ד.

- 5 Друга половина вірша: «якби чоловік віддав усе багатство свого дому за любов», яку Альтер Ребе тепер тлумачить.

Song of Songs 8:7: שיר השירים ח:ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹנוֹ בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹ יָבוּז לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 3

- 6 וזהו אם יתן איש שהוא לשון גבורות

Уривок розрізняє три любові, згадані у Шма: «усією серцем» — це прагнення душі до «подвір'їв Б-га»; «усією душею» — поєднання інтелекту й емоцій із Торою, міцвот і молитвою, самим палацом Царя; а «усією своєю міццю» — самопожертва й прагнення серця, що стоїть вище за інтелект. Це доповнює пояснення любові «усією своєю міццю», яку в цьому абзаці поставлено вище за мудрість Тори.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת ראה לא, ד.

- 7 Пісня біля моря називає Б-га «мужем війни». Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що слово «ish» (чоловік) передає значення могутності й стриманості (гвурот, сил стриманості) — сили, яка скорочує Б-жественне світло.

Exodus 15:3: שמות ט"ו:ג

Havayah אִישׁ מִלְחָמָה ה' שְׁמוֹ:

The L-RD is a man of war, The L-RD is His name.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 8 אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה

Тепер вірш читається повністю: душа з любов'ю «усією своєю міццю» віддала б усе «багатство» — мудрість, породжену скороченнями, — заради Самого Б-га.

Song of Songs 8:7: שיר השירים ח:ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹנוֹ בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹ יָבוּז לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 4

9

מי לי בשמים

У псалмі Асафа сказано: «Кого маю я на небесах [krім Тебе]? I krім Тебе нічого не бажаю на землі». Альтер Ребе тлумачить це як слова душі, яка не бажає ні небесної винагороди, ні чогось іншого — лише самого Б-га.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בְשָׁמִים וְעַמֶּה לֹא־חֶפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עג, כה.

10

Ісаія провіщає, що «діло цдаки буде миром»; у цьому вірші цдака означає праведність. Альтер Ребе розуміє це слово у значенні благодійності: це міцва, яку вірш називає «ділом», і вона є прикладом практичних міцвот, що є волею Б-га.

Isaiah 32:17 ישעיהו ל"ב:י"ז

וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָּקָה שְׁלוֹם וְעֲבֹדַת הַצְדָּקָה הַשְׁקֵט וְכַסֵּת עַד־עוֹלָם:

And the work of righteousness shall be peace; And the effect of righteousness quietness and confidence for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 5

11

לחכימא ברמיזא

Одне з місць, наведених у примітках «Кегот» до вислову «мудрому — натяк». Альтер Ребе використовує його щодо істини, надто глибокої, аби висловити її словами.

Zohar I, 26b זח"א כו, בב

Tikkunei Zohar, Tikkun 18 • 36a:11-12 תקוניו תיקון יח • 36א:11-12

ולחכימא ברמיזא. הא אלין נפקין הא אחרנין דפקין לפתחא מסטי דקשת דאיהו אוף הכי אות ברית. דאתמי ביה כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מרא' הגנה סביב הוא מראה דמות כבוד יי ורא' ואפל על פני ואשמע קול מדבר. ואמאי הוא נפיל על אנפוי בגין דאסיר לאסתכלא בקשת.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א כו, ב. ח"ג רכט, ב. רפ, ב. ת"ז ת"י יח (לו, א), ת"י סט (קו, ב) קטו, א. מדרש משלי כב.

12

לחכימא ברמיזא

Ще одне місце в Зоґарі, наведене у примітках «Кегот», де трапляється вислів «мудрому — натяк».

Zohar, Pinchas 51:314-53:325 שכי"ג:נ"ג-שכ"ה:314-325

13

לחכימא ברמיזא

Ще одне місце в Зоґарі, наведене у примітках «Кегот», де трапляється вислів «мудрому — натяк».

Zohar, Ki Teitzei 18:88-20:98 כ"ז:פ"ח-כ"ז:צ"ח

14

לחכימא ברמיזא

У примітках «Кегот» (Тікун 18) це місце наведено як одне з тих, де трапляється вислів «мудрому — натяк».

Tikkunei Zohar 36a:11-12 י"א-י"ב:36א:11-12

ולחכימא ברמיזא. הא אלין נפקין הא אחרנין דפקין לפתחא מסטי דקשת דאיהו אוף הכי אות ברית. דאתמי ביה כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מרא' הגנה סביב הוא מראה דמות כבוד יי ורא' ואפל על פני ואשמע קול מדבר. ואמאי הוא נפיל על אנפוי בגין דאסיר לאסתכלא בקשת.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

15

לחכימא ברמיזא

У примітках «Кегот» (Тікун 69) це місце наведено як одне з тих, де трапляється вислів «мудрому — натяк».

Tikkunei Zohar 107b:4 ד"ד:107ב:4

ולומנין דיייתי פורקנא, אתמר לגבי וי דאיהו דרגא דמשה, מוליה לימין משה (ישעיה סג יב), לסמכא ה' דיליה בימינא, ודא איהו ח' יהו"ה שכבי עד הבקר, בקר דאברהם, יי אויל לשמאלא וזקוף לה' דיליה, ודא איהו קרבן עולה ויורד, ורגא דמלה, יעקב בהאי אתר שכל את ידיו, ולחכימא ברמיזא.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

16

לחכימא ברמיזא

У примітках «Кегот» це місце наведено як ще одне, де трапляється вислів «мудрому — натяк».

Tikkunei Zohar 116a:3-4 ד"ד:116א:3-4

... למברי אילנין ועשבין, ואינון אתבריאו, אכל בורא עולםין ברא ולית עליה מאן דברא לקה ולחכימא ברמיזא דבאתר דא לית לגלגא יתיר. אמר רבי אלעזר מהקא משמע דאית בורא בשותפו דאתון, כגון בי מן בראשית דאיהי אימא, ר' מן ראשית דאיהי חכמה, ו' מן בורא דאיהו עמודא דאמצעיתא, א' מן בראשית דאיהו כתר, ש"ת ספירן, הא קלהו עשר, אם חסר חד לא אשתלים בריאה, אכל עלת על כל העלות איהו ברא כלא בלא שותפו קלל.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

17

לחכימא ברמיזא

У примітках «Kerot» це місце наведено як мідрашичне джерело вислову «мудрому — натяк».

מדרש משלי כ"ב Midrash Mishlei

18

נעוץ תחלתו בסופו

У Сефер Єцира про десять сфер духовного прояву (сфi-rot) сказано: «їхній кінець укорінений у їхньому початку, а їхній початок — у їхньому кінці, наче полум'я, пов'язане з вуглиною». У цьому маамарі цей вислів використано в одному напрямі, а в 7.1 — у протилежному: найвищий корінь розкривається лише в найнижчій дії.

ספר יצירה א"י:1 Sefer Yetzirah

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופו כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

АБЗАЦ 6

19

והיו הדברים

Моше говорить Ізраїлю в молитві Шма: «І ці слова, які я заповідаю тобі сьогодні, нехай будуть на твоєму серці». Ці слова йдуть за заповіддю любити Б-га; Альтер Ребе тлумачить їх як спосіб здійснити цю любов.

דברים ו':6 Deuteronomy

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנִּי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו', 1.

20

ואהבת בכל לבבך

Моше заповідає Ізраїлю любити Б-га «усім своїм серцем, усією своєю душею і всією своєю міццю» (меодеха [«усією своєю міццю»]). Увесь маамар зосереджений на останньому з цих висловів, який тлумачиться як любов, що виходить за будь-яку міру.

דברים ו':5 Deuteronomy

וְאַהֲבַת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל־לִבְּךָ וְכָל־נַפְשְׁךָ וְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 7

21

וא"א זאת כ"א ע"י קיום מצותיו . . אשר אנכי

У примітці сказано, що цей аспект — любов «усією своєю міццю» здійснюється лише через дотримання міцвот, на що натякають слова вірша «я (Анохі) наказую тобі», — докладно пояснено в цьому пізнішому маамарі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נתבאר בד"ה והיה ברכה תרל"ט.

22

אשר אנכי

У цьому вірші Моше звертається до Ізраїлю («які я заповідаю тобі сьогодні»); Альтер Ребе читає слово «Анохі» як вказівку на саму сутність Б-га, Який заповідає через міцвот (заповіді).

דברים ו':6 Deuteronomy

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנִּי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23

אשר אנכי מי שאנכי

У першому маамарі Тора Ор той самий вірш прочитано так: «я, Той, Хто є Я, наказую тобі»; сказано, що завдяки цьому відбувається розкриття Б-жественності та постанови Тори, яка передувала світові. Це підтверджує, що тут Анохі означає саму сутність Б-га.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל א, א במ"מ.

АБЗАЦ 8

24

ודברת כם

У «Шма» Моше велить Ізраїлю навчати своїх дітей цих слів і «говорити про них» удома й дорогою. Альтер Ребе тлумачить це як міцву (заповідь) промовляти слова Тори.

דברים ו':7 Deuteronomy

וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָם בְּשֹׁכֶתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכֶתְךָ וּבְקוֹמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25

והגית בו

Після смерті Моше Б-г каже Єгошуа: «Ця книга Тори не відійде від твоїх уст, і ти промовлятимеш її (ve-garita) вдень і вночі». Це дієслово означає і роздумувати, і ви-

мовляти вголос; маамап наводить цей вірш як обґрунтування міцви промовляти слова Тори.

יהושע א' ח"ט:1 Joshua 1:8

לֹא־יִמּוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמָר
לְעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכְּתוּב בוּ כִּי־אָז תִּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכְךָ וְאָז תִּשְׁכִּיל:

This book of the law shall not depart out of thy mouth, but thou shalt meditate therein day and night, that thou mayest observe to do according to all that is written therein; for then thou shalt make thy ways prosperous, and then thou shalt have good success.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יהושע א, ח.

26

עקימת שפתיו הוי מעשה

Талмуд вважає, що рух устами зараховується як дія. Альтер Ребе спирається на це, щоб показати, що промовляння слів Тори є різновидом дії.

בבא מציעא צ"ב י"ג-י"ד Bava Metzia 90b:13-14

איתמר: חסמה בקול והנהיגה בקול? רבי יוחנן אמר: חייב, ריש לקיש
אמר: פטור. רבי יוחנן אמר: חייב, עקימת פיו הויא מעשה. ריש לקיש
אמר: פטור, קלא לא הוי מעשה. איתביה רבי יוחנן לריש לקיש:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

סנהדרין ס"ה א' י"ב-י"ג Sanhedrin 65a:10-12

מגדף, מאי מעשה איכא? עקימת שפתיו הוי מעשה. בעל אוב, מאי
מעשה איכא? הקשת ורעותיו הוי מעשה. ואפילו לרבנן? והתנאי: אינו
חייב אלא על דבר שיש בו מעשה, כגון זיבוח, קישור, וניסוך,
והשתחויה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"מ צ, ב סנהדרין סה, א. וראה לקו"ת שמע"צ פד, ג.

27

אחות לנו קטנה

У вірші, що йде відразу після початкового вірша маа-мару, брати дівчини кажуть: «У нас є маленька сестра, і в неї ще немає грудей; що нам робити для нашої сестри того дня, коли її свататимуть?» Вони переймаються долею сестри, яка ще не досягла шлюбного віку (контекст: Steinsaltz Tanakh). Маамап читає слово «ахот» («сестра») як «ахат» («одна»): душа, що стала єдиною з Б-гом.

שיר השירים ח' ח"ט:8 Song of Songs 8:8

אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדִים אֵין לָהּ מִה־נַּעֲשֶׂשׂה לְאַחֲתָנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְדַבֵּר־כָּהּ:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28

וימינו תחבקני

Кохана говорить про свого коханого: «Його ліва рука під мою головою, а права обіймає мене» (ці слова повторюються у 8:3). Альтер Ребе тлумачить це як

обійми Б-га, що охоплюють душу з усіх боків, — повне єднання, яке досягається завдяки міцвот.

שיר השירים ב' ו"ו:6 Song of Songs 2:6

שָׁמָלֹו תַּחַת לְרֹאשִׁי וְיָמִינוּ תַּחְבֵּקֵנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/noach/2/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок